

Motion till riksdagen 2005/06: MJ325

av Åsa Domeij (mp) och Sven-Erik Sjöstrand (v)

Om vargstammens livskraft

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att flytta vargar när det behövs av genetiska skäl.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att 27 § jaktförordningen bör ändras i enlighet med vad som anføres i motionen.

Bakgrund

Enligt en rapport från Scandulv i den vetenskapliga tidskriften *Biology Letters*, även populärt publicerad i Grimsös jubileumsbok, *Skogsvilt 3*, hösten 2004, är den så kallade inavelskoefficienten i den skandinaviska vargstammen jämförbar med syskonparning (0,25), och ökar. Det var 15 år sedan en finsk hane (Gillhov-1991) parade sig med en hona från det värmländska kärnområdet vilket förbättrade den genetiska variationen och tillväxten väsentligt. Under hela 1980-talet hade tillväxten varit obefintlig eftersom stammen grundats på ett par vargar – mor parade sig med son, far med dotter och syskon med varandra. Gillhovshanens genetiska avtryck fick dock tillväxten att ta fart från 10 vargar (1991) till ca 100 i Sverige i dag.

Gillhovshanens gener har dock utarmats de senaste åren. Det finns barnbarn i livet men deras valpkullar visar ingen väsentlig skillnad mot syskonparning. Vi ser alltså hur snabbt en enstaka individs gener utarmas.

Valpkullarnas storlek minskar som en följd av inaveln i vargstammen, enligt SKANDULV-rapporten. Detta får givetvis till följd att tillväxten minskar, vilket vi kunnat se sedan slutet av 1990-talet. Det har också konstaterats medfödda höftskador/skelettskador hos 4 av drygt 40 obducerade vargar. Undersökningarna har gjorts av Naturhistoriska Riksmuseet. Vidare har testikelfel konstaterats hos flera hanar. Om hörnet lurar ännu mindre valpkullar, fler medfödda skelett- och testikelfel och ökad känslighet för sjukdomar.

Fel! Okänt namn på

Intentionerna i rovdjurspropositionen

När rovdjurspropositionen skrevs 2001 var alla övertygade om att vi snart skulle få nya finska gener till Sverige. Detta har emellertid inte skett. Visserligen har 6 invandringar konstaterats sedan 2001 men två har fallit offer för illegal jakt i Norrbotten, två har försvunnit, en har skjutits vid skydds jakt efter beslut av Naturvårdsverket (i strid med riksdagens och regeringens intentioner i rovdjurspropositionen) och en finns eventuellt kvar i Västerbotten eller Jämtland. Invandrarna från Finland lever således mycket farligt i norra Sverige. Om det dröjer ytterligare 10–15 år innan vi får en invandrare med unika gener som bildar par och föder valpar hotas stammen än mer. En dylik invandrare på 15 år räcker dessutom inte, vilket vi kan se på att Gillhovshanens positiva påverkan började avta redan i slutet på 1990-talet.

Om Rovdjurspropositionens intentioner om en långsiktigt livskraftig vargstam i Sverige skall kunna infrias måste därför mer aktiva förvaltningsåtgärder tillgripas. Sådana åtgärder kan vara att flytta vargar med finsk/rysk härstamning och med andra varianter av gener från Norrbotten, Västerbotten, Jämtland eller Finland till kärnområdena i Värmland, Dalarna och Närke. Ett annat alternativ kan vara att flytta finska valpar direkt till svensk lya. Den senare åtgärden är dock sämre eftersom det dröjer längre innan dessa djur kan föda egna valpar och att risken för att unga vargar skall råka ut för olika former av olyckor eller illegal jakt är större än bland äldre djur.

Behovet att möjliggöra flyttning av varg

Det finns hinder för aktivare åtgärder. I Rovdjurspropositionen stycke 5.2.6, sidan 38 står: "Målet för vargstammens utbredning skall vara att stammen på naturlig väg sprider sig över landet ...". På sidan 41: "Utan genetiskt utbyte ökar riskerna för negativa inavelseffekter. Sådant utbyte bör ske på naturlig väg." samt "Målet för förvaltningen av vargstammen bör vara att vargen på ett naturligt sätt sprider sig till övriga delar av landet."

Beträffar Rovdjurspropositionens skrivningar angående att vargstammens spridning skall/bör ske på naturlig väg, vill vi, av ovan framförda skäl, att dessa skrivningar ersätts med följande: "Vargstammens spridning och utbyte med andra stammar bör ske på naturlig väg men om behovet är påkallat av t.ex. låg tillväxt och/eller dålig genetisk variation i vargstammen bör aktiva åtgärder, som t.ex. flyttning av vargar med avvikande gener till de skandinaviska vargarnas kärnområden, tillgripas."

Behov av ändring i jaktförordningen

I november 2004 nådde en finsk varg, bärande på från den skandinaviska vargstammen avvikande varianter av gener, byn Ringvattnet i Jämtland. Ingen

Fel! Okänt namn på

annan varg med finsk/rysk härstamning hade nått så långt söderut sedan 1991. Efter beslut av Naturvårdsverket sköts vargen i mitten av februari 2005. Verket åberopade särskilt 27 §, jaktförordningen, som i första stycket lyder: ”Om det behövs för att förhindra att björn, varg, järv, lo, säl eller örn orsakar skador får Naturvårdsverket ge tillstånd till jakt. Detsamma gäller om ett enskilt djur av arterna björn, varg, järv, lo eller örn orsakar allvarliga skador eller olägenheter.”

Skulle det ha gällt fler djur än ett enda hade således Naturvårdsverket inte kunnat använda denna paragrafs andra mening. I stället hade 23 a §, jaktförordningen, måst användas och då hade inte skydds jakt kunnat tillgripas eftersom vargen inte vållat allvarlig skada eller hotat mänsklig hälsa eller säkerhet. Naturvårdsverket skriver i sitt skydds jaktbeslut från 2005-02-14: ”De skador på tamdjur som vargen har orsakat är sammantaget inte så allvarliga att det i sig kan motivera ett beslut om skydds jakt med stöd av 23 a §, punkt 3, jaktförordningen och artikel 16 1. b) i Art- och habitatdirektivet.” ...”Med stöd av 27 § jaktförordningen kan Naturvårdsverket ge tillstånd till jakt om ett enskilt djur av arterna björn, varg, järv, lo eller örn orsakar allvarliga olägenheter. Naturvårdsverket bedömer att den aktuella vargen, genom att under en längre tid uppehålla sig i och i närheten av byn Ringvattnet, förorsakat sådan allvarlig olägenhet som avses i 27 § jaktförordningen.”

Lagstiftaren har säkerligen menat att man kan vara mindre restriktiv när det gäller enskilt djur än flera djur. Vilket är logiskt sätt att resonera utom för vargar med fördelaktig genuppsättning, som skulle kunna motverka den allvarliga inaveln, vilket var fallet med Ringvattenvargen. När det gäller vargstammen i Sverige kan ett enskilt djur som bär på avvikande gener vara värt motsvarande flera 10-tals individer. Jaktlagstiftningen tar alltså ingen hänsyn till vilket djur som skjuts.

I Rovdjurspropositionen från januari 2001, s. 42, näst sista stycket står att läsa:

”För att ett genetiskt utbyte skall kunna äga rum mellan den skandinaviska och den finsk-ryska vargstammen, måste vargar kunna röra sig från gränsen till Finland och till det område där huvuddelen av den skandinaviska vargstammen finns. Ett sådant utbyte är av största vikt för att den skandinaviska vargstammen inte skall bli genetiskt utarmad. Stor restriktivitet bör därför gälla för skydds jakt på ensamgående vargar i dessa områden. Ensamma vargar medför erfarenhetsmässigt heller inte samma problem för rennäringen som revirhållande familjegrupper.”

Denna skrivning i rovdjurspropositionen var alltså inte tillräcklig för att rädda vargen i Ringvattnet. I framtiden kan fler finska invandrare med unika gener komma att skjutas med stöd av 27 § jaktförordningen. Resultatet blir ökad inavel i den svensk/norska vargstammen vilket förr eller senare kommer att leda till dess utrotning. Det är därför av största vikt att de få invandrare som faktiskt lyckas ta sig söderut i Sverige från Finland/Ryssland tillåts leva och blanda sina gener med vargar från kärnområdet – som skedde i Gillhov.

Eftersom skrivningen i Rovdjurspropositionen, ovan, inte räcker för att skydda dessa vargar måste 27 § jaktförordningen ändras så att det inte ges

Fel! Okänt namn på

utrymme att bevilja skyddsjakt på enstaka individer som inte uppfyller villkoren i 23 a §, jaktförordningen. 27 § skulle t.ex. kunna ha följande lydelse:

”Om det behövs för att förhindra att björn, varg, järv, lo eller örn orsakar allvarliga skador får Naturvårdsverket ge tillstånd till sådan jakt som beskrivs i 23 a §. Om det behövs för att förhindra att säl orsakar skador får Naturvårdsverket ge tillstånd till jakt.

Naturvårdsverket får i fall som avses i första meningen föreskriva att beslut om jakt på björn och lo får meddelas av länsstyrelsen. Sådana föreskrifter får endast avse län med fasta stammar av björn och lo.”

Stockholm den 29 september 2005

Åsa Domeij (mp)

Sven-Erik Sjöstrand (v)